

ความรู้ด้านจิตรกรรมไทย

การธำรงรักษาวัฒนธรรม

กลุ่มจิตรกรรม ศิลปประยุกต์และลายรดน้ำ สำนักช่างสิบหมู่ และ

กลุ่มอนุรักษ์จิตรกรรมและประติมากรรม สำนักโบราณคดี

กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

ความรู้ด้านจิตรกรรมไทย

การชำระรักษาวัฒนธรรม

เรียบเรียงโดย

นายวีรพงศ์ สุวรรณสินธุ์   สำนักโบราณคดี

นางสาวนิรมล เรืองสม   สำนักช่างสิบหมู่

คำนำ

จากภารกิจในรอบปีที่ผ่านมา กรมศิลปากรได้จัดได้มีการพัฒนา “มาตรฐานงานมรดกทางศิลปวัฒนธรรม” เพื่อรวบรวมขั้นตอนการปฏิบัติงานในแต่ละลักษณะงานของหน่วยงานในกรมศิลปากร ให้เกิดความชัดเจน เป็นกรอบการดำเนินงานด้านมรดกทางศิลปวัฒนธรรม

ประกอบกับในปัจจุบัน หน่วยงานภาครัฐตระหนักดีว่า “ทุนทางปัญญา” เป็นสินทรัพย์ที่สำคัญสำหรับการบริหารองค์กร โดยคุณค่าและความสำเร็จขององค์กรเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการนำทุนทางปัญญามาเป็นทรัพยากรหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ขององค์กร เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมการดำเนินงานที่มีความแปรปรวน และนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายหรือวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ได้ ดังจะเห็นได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้กำหนดให้ “การจัดการความรู้” เป็นตัวชี้วัดประการหนึ่งในเกณฑ์ประเมินผลการปฏิบัติราชการ เพื่อกระตุ้นให้หน่วยงานภาครัฐได้มีการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศจากแหล่งที่มาต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร มาแปลงให้เป็น “ความรู้” ที่สามารถใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการทั้งในด้านสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรเพื่อถ่ายทอด สืบต่อองค์ความรู้ให้องค์กรสามารถประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

กรมศิลปากรซึ่งเป็นองค์กรภาครัฐ ที่มีภารกิจหน้าที่ในการคุ้มครอง ป้องกัน อนุรักษ์ บำรุงรักษา พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ส่งเสริม สร้างสรรค์ เผยแพร่ และสืบทอด ศิลปะวิทยาการ และทรัพย์สินมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ จึงได้ดำเนินการจัดการองค์ความรู้ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากภายในองค์กร ทั้งในรูปขององค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมแขนงต่างๆ ทักษะการปฏิบัติงานเฉพาะ และองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ เพื่อถ่ายทอดให้แก่ผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กร รวมทั้งเผยแพร่สู่เยาวชนและประชาชนทั่วไป

กรมศิลปากรหวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้เหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรภายในองค์กร รวมทั้งทำให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปเกิดความซาบซึ้งและภาคภูมิใจในมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ

(นายอารักษ์ สัจจิตกุล)

อธิบดีกรมศิลปากร

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทที่ ๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจิตรกรรมไทย	๑
การบ่งบอกถึงผลกระทบต่อสังคม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่	๑๑
การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาของจิตรกรรมฝาผนัง	๑๖
แนวทางการชำระรักษา	๑๘
บทที่ ๒ ตัวอย่าง โครงการ	๒๐
โครงการการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังพระที่นั่งทรงผนวช วัดเบญจมบพิตร	๒๐
โครงการจิตรกรรมฝาผนังพระพุทธรัดนสถาน	๕๖
ประวัติผู้เรียบเรียง	๑๔๔
บรรณานุกรม	๑๔๖